

Vergaderjaar 2021–2022

21 501-07

Raad voor Economische en Financiële Zaken

EN

VERSLAG VAN EEN SCHRIFTELIJK OVERLEG

Vastgesteld 15 juni 2022

De leden van de vaste commissie voor Financiën¹ hebben kennisgenomen van de brief van 14 april 2022 ter aanbieding van het verslag van de Eurogroep en Ecofinraad van 4 en 5 april 2022 te Luxemburg.² Deze brief geeft voor de leden van de fracties van **GroenLinks** en de **OSF** aanleiding tot het stellen van enkele vragen. De leden van de fracties van de **VVD** en de **SP** wensen zich aan te sluiten bij de vragen van de GroenLinks-fractie.

Naar aanleiding hiervan is op 29 april 2022 een brief gestuurd aan de Minister van Financiën.

De Minister heeft op 15 juni 2022 gereageerd.

De commissie brengt bijgaand verslag uit van het gevoerde schriftelijk overleg.

De waarnemend griffier van de vaste commissie voor Financiën,
Bergman

¹ Samenstelling:

Essers (CDA) (*voorzitter*), Prast (PvdD), Backer (D66), Ester (CU), Faber-van de Klashorst (PVV), Van Apeldoorn (SP), Van Strien (PVV), Jorritsma-Lebbink (VVD), N.J.J. van Kesteren (CDA), Schalk (SGP), Van Rooijen (50PLUS), Vos (VVD), Van Ballekom (VVD), Berkhout (Fractie-Nanninga), Crone (PvdA), Frentrop (Fractie-Frentrop), Geerdink (VVD), Karimi (GL) (*ondervoorzitter*), Van der Linden (Fractie-Nanninga), Otten (Fractie-Otten), Rietkerk (CDA), Rosenmöller (GL), Vendrik (GL), Van der Voort (D66), Raven (OSF) en Fiers (PvdA).

² *Kamerstukken I 2021/22, 21 501-07, EG.*

BRIEF VAN DE VOORZITTER VAN DE VASTE COMMISSIE VOOR FINANCIËN

Aan de Minister van Financiën

Den Haag, 29 april 2022

De leden van de vaste commissie voor Financiën hebben met belangstelling kennisgenomen van de brief van 14 april 2022 ter aanbieding van het verslag van de Eurogroep en Ecofinraad van 4 en 5 april 2022 te Luxemburg.³ Deze brief geeft voor de leden van de fracties van **GroenLinks** en de **OSF** aanleiding tot het stellen van enkele vragen. De leden van de fracties van de **VVD** en de **SP** wensen zich aan te sluiten bij de vragen van de GroenLinks-fractie.

De leden van de **GroenLinks**-fractie hebben met instemming kennisgenomen van het voorstel van de Europese Commissie voor een aanbeveling aan lidstaten om een nationale regeling te treffen voor het omwisselen van *cash* door Oekraïense vluchtelingen.⁴ Deze leden vragen naar een snelle nationale omzetting van deze aanbeveling. Hoe ziet u dit voor zich? Wanneer kan deze regeling van kracht zijn?

In verband hiermee vragen deze leden naar de voortgang met betrekking tot het openen van betaalrekeningen bij Nederlandse banken door Oekraïense vluchtelingen. Dit is zowel relevant voor het veilig kunnen stellen van *cash*-posities als het faciliteren van het dagelijks leven van Oekraïense vluchtelingen in Nederland. Voor zover deze leden kunnen overzien hebben banken in overleg met de toezichthouders hiervoor de adequate procedures ingericht. Kunt u dat bevestigen? Een concreet probleem waar vluchtelingen nu mee kampen is het verkrijgen van een biometrisch paspoort. Dit is een voorwaarde voor het openen van een betaalrekening. Zij begrijpen dat de regering dit ook ziet. Is het juist dat de regering overweegt om deze vluchtelingen via de IND een vreemdelingen-document te verschaffen? Is dat een snelle route die binnen afzienbare tijd op doeltreffende wijze operationeel wordt? Is het een optie om hier coulantie te betrachten en vluchtelingen zonder een nieuw biometrisch paspoort in staat te stellen zo snel mogelijk een betaalrekening te openen, op voorwaarde dat binnen bijvoorbeeld een jaar een geldig identiteitsdocument kan worden overhandigd?

Het is het lid van de **OSF**-fractie gebleken dat Oekraïense vluchtelingen hun meegebrachte Oekraïense geld (Grivna) niet kunnen omwisselen bij reguliere banken. Ze worden min of meer gedwongen hun geld om te zetten via straathandelaren. Uit voorbeelden is het OSF-fractielid bekend dat deze straathandelaren tot wel 20% kosten in rekening brengen en daarmee woekerwinsten nastreven over de rug van vluchtelingen. Hierdoor worden deze mensen, die toch al met grote problemen geconfronteerd worden, ook nog eens financieel uitgekled. Het OSF-fractielid kan niet begrijpen dat dit voor *alle* Oekraïense vluchtelingen staande praktijk is en reguliere banken hun verantwoordelijkheid niet nemen om deze gelden gewoon om te wisselen. Het lid van de OSF-fractie wil u daarom de volgende vragen voorleggen. In het Ecofinraad-ontbijt wordt het aan landen overgelaten een regeling te treffen zodat deze problematiek wordt opgelost. Heeft u inmiddels hiervoor een adequate nationale regeling getroffen c.q. ingevoerd? Zo nee, bent u bereid zo'n regeling *per omgaande* te introduceren?

³ Kamerstukken I 2021/22, 21 501-07, EG.

⁴ COM(2022)163.

De leden van de vaste commissie voor Financiën zien uw reactie met belangstelling en bij voorkeur binnen vier weken na dagtekening van deze brief tegemoet.

De voorzitter van de vaste commissie voor Financiën,
P.H.J. Essers

BRIEF VAN DE MINISTER VAN FINANCIËN

Aan de Voorzitter van de Eerste Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 15 juni 2022

De leden van de fracties van GroenLinks en OSF hebben naar aanleiding van het verslag van de Eurogroep en Ecofinraad van 4 en 5 april 2022 te Luxemburg vragen gesteld over het opzetten van een nationale regeling voor ontheemden uit Oekraïne om contante Oekraïense valuta om te kunnen wisselen en over de toegang tot een betaalrekening voor ontheemden uit Oekraïne zonder biometrisch paspoort. De leden van de fracties van de VVD en SP hebben aangegeven zich aan te willen sluiten bij de vragen van de GroenLinks-fractie. In verband met het afronden van de uitwerking van de nationale regeling voor het omwisselen van contante Oekraïense valuta is gewacht met de beantwoording van uw vragen.

De leden van de GroenLinks-fractie vragen naar een snelle nationale omzetting van de Raadsaanbeveling voor het omwisselen van contant valuta door ontheemden uit Oekraïne, naar de uitwerking van de regeling en wanneer deze van kracht zal zijn. De OSF-fractie geeft aan dat Oekraïense vluchtelingen hun meegebrachte Oekraïense geld niet kunnen omwisselen bij reguliere banken en min of meer worden gedwongen hun geld om te zetten via straathandelaren. Zij vragen of er inmiddels een adequate nationale regeling is getroffen c.q. ingevoerd en zo nee of er per omgaande een regeling kan worden geïntroduceerd.

Op 19 april 2022 heeft de Europese Raad een aanbeveling van de Europese Commissie aangenomen voor het vrijwillig omwisselen van de Oekraïense hryvnia door ontheemden uit Oekraïne⁵. In mijn brief van 25 mei jl. heb ik uw Kamer geïnformeerd over dat het kabinet ook in Nederland werkt aan een regeling die ontheemden de mogelijkheid geeft om éénmalig een bedrag tot en met 10.000 aan contante hryvnia te kunnen omwisselen⁶. Het kabinet heeft inmiddels een regeling opgezet die ontheemden uit Oekraïne de mogelijkheid geeft om in de periode van woensdag 15 juni tot en met woensdag 14 september 2022 éénmalig een bedrag tot en met 10.000 contante hryvnia te kunnen omwisselen tegen euro's bij een vestiging van GWK Travelex. Het kabinet heeft een overeenkomst gesloten met GWK Travelex, omdat Nederlandse banken deze mogelijkheid niet bieden. Zij hebben geen voorzieningen om buitenlandse contante valuta op een Nederlandse rekening te laten storten of om buitenlandse valuta om te wisselen, dus ook niet voor Oekraïense hryvnia. Hiervoor ontbreekt volgens de Betaalvereniging Nederland de benodigde infrastructuur.

Graag verwijs ik naar mijn brief van 13 juni jl. waarin ik uw Kamer verder informeer over de uitwerking van de regeling en de voorwaarden waaronder hiervan gebruik kan worden gemaakt.

Daarnaast vragen de leden van de GroenLinks-fractie naar de voortgang met betrekking tot het openen van betaalrekeningen bij Nederlandse banken voor ontheemden uit Oekraïne en of banken in overleg met toezichthouders adequate procedures hiervoor hebben ingericht. De leden van de GroenLinks-fractie geven aan dat ontheemden uit Oekraïne zonder een biometrisch paspoort geen rekeningen kunnen openen en vraagt of de regering overweegt om deze personen via de Immigratie- en Naturalisatiedienst (IND) van een vreemdelingendocument te verschaffen en of

⁵ COM(2022)163, EUR-Lex – 52022PC0163 – EN – EUR-Lex (europa.eu).

⁶ Kamerbrief uitvoering raadsaanbeveling convertibiliteit Oekraïense hryvnia.

deze route binnen afzienbare tijd op doeltreffende wijze operationeel kan worden. Ook vragen de leden van de GroenLinks-fractie om coulance te betrachten en ontheemden uit Oekraïne zonder een nieuw biometrisch paspoort in staat te stellen zo snel mogelijk een betaalrekening te openen, op voorwaarde dat binnen bijvoorbeeld een jaar een geldig identiteitsdocument kan worden overhandigd.

De banken hebben inmiddels, in overleg met toezichthouders, de overheid, gemeenten, hulporganisaties en sectororganisaties, hun processen gestroomlijnd en extra capaciteit ingezet om de verwachte grote aantallen ontheemden te kunnen helpen. Hiervoor wordt, in overleg tussen toezichthouder De Nederlandsche Bank (DNB) en banken, flexibel omgegaan met de geldende regelgeving. Volgens de laatst bekende cijfers zijn er inmiddels ongeveer 20.000 rekeningen geopend. Volgens de Betaalvereniging Nederland vragen aanbieders van betaalrekeningen altijd om een geldig Oekraïens biometrisch paspoort of identiteitsbewijs en veelal ook om een BSN. Gemeenten zorgen dat Oekraïense ontheemden bij aankomst in Nederland worden ingeschreven en een BSN krijgen en daarnaast beschikken de meeste ontheemden over een geldig identiteitsbewijs. Bovendien hebben bancaire toezichthouders de regels en richtlijnen voor het verstrekken van betaalrekeningen aan ontheemden uit Oekraïne tijdelijk versoepeld. Zo kunnen de verwachte grote aantallen aanvragen sneller worden afgehandeld.

Hoewel het merendeel van de ontheemden een bankrekening kan openen of heeft geopend, doet zich ook een knelpunt voor. Zo is het voor banken niet mogelijk om verlopen biometrische paspoorten of andere niet-biometrische identificatiedocumenten te gebruiken om een bankrekening te openen. De systemen van banken zijn ingericht op het direct inlezen van biometrische documenten, wat wil zeggen: documenten die een beveiligde chip bevatten. Dit is sinds 2004 de standaard voor Europese reis- en identiteitsdocumenten⁷. Het accepteren van niet-biometrische documenten vereist per type document een handmatig protocol en aanpassing van de systemen. Dit is niet eenvoudig in een kort tijdsbestek door alle banken volledig door te voeren. Hoewel deze groep ontheemden voor de uitkering van het leefgeld kan terugvallen op de prepaid bankpassen of uitkering in contanten, is dit geen duurzame oplossing. Daarbij komt dat deze terugvaloptie niet van toepassing is op ontheemden die arbeid verrichten; zij hebben een bankrekening nodig om salaris op gestort te krijgen.

Momenteel wordt tussen de rijksoverheid, DNB, de Nederlandse vereniging van Banken, de Betaalvereniging Nederland en de banken gekeken naar mogelijkheden om ook personen met verlopen biometrische paspoorten, of andere vormen van identificatie waartoe het systeem van banken niet is toegerust, toegang tot een bankrekening te geven. Bunq bank heeft inmiddels bekend gemaakt dat zij een pilot, waarbij ontheemden op basis van hun niet-biometrische documentatie in combinatie met een certificaat van de Oekraïense ambassade een rekening kunnen krijgen, landelijk uit willen rollen. De uitwerking hiervan wordt momenteel onderzocht, maar het ziet er naar uit dat de pilot niet dusdanig opgeschaald kan worden dat alle ontheemden zonder biometrische documenten op korte termijn worden geholpen. De andere banken onderzoeken op dit moment of zij soortgelijke ad hoc oplossingen kunnen aanbieden om bij te dragen aan de oplossing. Gelet op de complexiteit zoals hierboven geschetst, zal dit nog wel enige weken in beslag nemen.

⁷ Verordening (EG) nr. 2252/2004 betreffende normen voor de veiligheidskenmerken van en biometrische gegevens in door de lidstaten afgegeven paspoorten en reisdocumenten.

Daarnaast worden ook de mogelijkheden onderzocht om deze personen op korte termijn een verblijfsdocument te verstrekken dat aan de vereiste kenmerken voldoet van een biometrisch paspoort. Vanwege wereldwijde chiptekorten en een algemeen hoge vraag naar identiteitsdocumenten, gecombineerd met onzekerheden over de verwachte instroom in de toekomst kan niet worden toegezegd dat deze documenten aan alle personen op korte termijn kunnen worden verstrekt. Daarom worden ook alternatieve routes onderzocht, waarmee ontheemden zonder biometrische documenten alsnog een bankrekening kunnen openen. Dergelijke oplossingen zullen complex en bewerkelijk zijn, aangezien verschillende overheidsinstanties en banken gezamenlijk waarborgen moeten treffen om te zorgen dat de gegevens volledig en correct zijn. Het ministerie is samen met het Ministerie van Justitie en Veiligheid, de banken en de IND actief in overleg om dit zo snel mogelijk te realiseren.

De Minister van Financiën,
S.A.M. Kaag